

Ա.ԶԳԱՅԻՆ

Երէկ աղբային երեսփոխանական ժողովոյ ատենանք՝ Ռուսիոյնեան Էֆէնտիի ցաւալի մահուան վրայ տխուր բայց միանգամայն վսեմ ատենախօսութեամբ մը բացուեցաւ, զոր արտասանեց առաջին ատենապետ վսեմափայլ Ստեփան փաշա Ասլանեան, և որոյ պատճէնն է:

«Այսօր ատենանք տխուր յիշատակով մը պիտի բանամ: Անադորոյն մահը յաւաքեալեց մեր խմբէն մեր սիրելի ընկերքն Ռուսիոնեանը:

«Սրբազան նախագահնիս և ժողովոյս և դիւանը բազմաթիւ երեսփոխանօք հանդերձ փութալով անոր յուղարկաւորութեան հանդիսին, ներկայ դռնուելով նորա դադարին շուրջ՝ երեսփոխանութեան յարգանքը ներկայացուցին: Շնորհազարդն ներսէս, մեր Հայրապետ, և քանչիւր դամբանականով մը և նոր յիշատակն օրհնութեամբ դրուաւ տեղ յատենի եկեղեցւոյ: Մեզ անկէ այժմ յատենի ժողովոյ մեր ընկերակցութեան պարտաւորութիւնը կատարել:

«Ես չեմ ուզեր Ռուսիոնեանի բնածին հանճարը, դրական՝ քերթողական և իմաստասիրական տաղանդը, և ոչ իսկ անոր պատուաւոր կենաց հանգամանքըն ու հեղափոխոր բնաւորութիւնը նկարագրել յատենի աստ. զի ասոնք պատմութեան գործն են, և Ռուսիոնեանի յիշատակը այս մասին կանխաւ ապահովեալ է:

«Ես պիտի բաւականանամ Ռուսիոնեանին երեսփոխանական կեանքը ուր ուսագրել, և ձեռքէ ու անոր յիշատակէն ներողամտութիւն կիսեմք, եթէ չի յաջողիմ ըստ արժանոյն կատարել:

«Ռուսիոնեան, հեղին ու ներհուն Ռուսիոնեան. որ իր երեսփոխանական աթոռը նախագահին ձախ կողմը և յաջակողմ դիւանին ընթրած էր, իր ալիքարդ կերպարանօք և բարեհամբայր փառքով, ժողովիս պատկառանքը և միանգամայն զարդարանքն էր: Բայց Ռուսիոնեան սոսկ երեսփոխան չէր. կանոնաւոր շարունակող նստերուն, լրջաբար իմաստասիրող խնդրոց, և ճարտարախօս փաստաբանող իւր առաջարկութեանց, այլ ատենապետ էր՝ նաև ժողովիս, երկրորդ կարգաւ՝ բայց առաջին ամեն բարեմասնութեամբ, թէպէտև ատենապետութեան բազմօք յէն շատ աւելի կը սիրէր ատենախօսութեան բեմը զոր հիմնեց, և ուր կը փայլէին իւր չնչնարհիկ ձիրքերը: Ռուսիոնեան հեղինակ է նաև մեր աղբային սահմանադրութեան. մին ի յընդացողաց այն մեծ բարեկարգութեան յատակագիծը, որ աղբային հինաւորաց

«չէնքը հիմնադրեալ կողուած է, «ոչ այն յղացողաց նման, որք կերկնեն և ոչ ծնանին, այլ անդստին ի սկզբանէ Պալեաններու, Օտեաններու, Վիլնէնեաններու, Կրճիկեաններու, Աղաթոնեաներու հոյակապ ակումբին հանդիպելու բաղդն ու փառքը ունենալով (աւաղ, այս ակումբէն ալ, սակաւաթիւ և թանկագին նշխարք մնացած են մեզ այժմ) ծնաւ սա զՍահմանադրութիւն, կաթ ջամբեց նմա, անոյց զնա և զարգացոյց, և երբ սա ի մատղաշ տղա յուլթեան հարուածօք վիրաւորեցաւ, Ռուսիոնեան պատեց անոր վէրքերը, վերաքննելով կատարելագործել ջանաւ, աղբային դաստիարակութեան և աղբային հանգանակութեան վրայ, որ ամեն բարգաւաճ կառավարութեանց հիմունքն են, աշխատութիւն. ներ ըրաւ. և վերջապէս պսակ իր երեսփոխանական երկանց՝ կանոնադրութիւն մը հեղինակեց աղբային ժողովոյս համար, հետևողութեամբ եւրոպական օրինաց, և մեզ ձգեց ու գնաց: Արդ, ցաւ է ինձ որ չ'ունինք Աղբութեան տաճար մը, ժողովատեղի երեսփոխանութեան, զի կարենայի Ձեզ առաջարկել Ռուսիոնեանի անունն ուսկեղծ տառերով անոր սիւներուն վըրայ արձանագրել կամ դէթ կենդանագիրը կախել դիւանին վերայ, որպէս զի հոգին հսկէ մեր կանոնադրական գործադրութեան ճշդութեան. բայց «մինչև որ կարող և բարերար ձեռինք հիմնեն այսպիսի տաճար մը, չէնք կրնար մեր սրտերը նուիրել անոր յիշատակին և անջինջ պահել անոր ոգւոյն և սկզբանց տպաւորութիւնը: Այս կրնանք և պէտք է այսպէս ընենք. բայց այս ալ բաւական չէ՝. այսօր պէտք է մեր ըրած անդարմանեալ իրողութեան համար երեսփոխանաբար ալ արտայայտենք մեր կսկիծը և ցաւը, խմբովին յոտս կանգնելով և քուէ. արկութեամբ վճռելով որ երեսփոխանութիւնը մեծ ցաւ կղզայ Ռուսիոնեանի մահուանը համար և կհրատարակէ որ նա Հայոց երախտագիտութեան կատարելագէտ արժանացաւ»:

Ժողովն սոյն ատենախօսութիւնը տըխուր զգացմամբ լսելէն յետոյ, ոտքի ելան համայն երեսփոխանք, ինչպէս ցաւոյ, և Ս. նախագահն օրհնեց Ռուսիոնեան Էֆէնտիի յիշատակը:

Քանի մը մասնաւոր գործերէ յետոյ՝ Բ. Դրան մատուցանելի հանրագիրն հասաւ յանձնաժողովոյն կողմանէ. սակայն 10 երեսփոխանաց դրաւոր առաջարկութեան վրայ՝ ժողովն ըստ օրինի ընդդէմ 21 ի 22 քուէով որոշեց դռնփակ նստի մէջ լսել, այսպիսի հանրագրի մը կարեւ

ւորութեան համար յանձնաժողովոյն տալիք բացատրութիւնները:

Այս դռնփակ նիստը՝ առաջիկայ ուրբաթ օրը պիտի դաւանարի:

Քաղաքական ժողովոյ անդամներէն Պոյաճեան Յովհաննէս Էֆէնտի՝ որ Եօզղատի կողմի ծանուցեալ անցից քննութեան գացած էր Պատրիարքարանի կողմանէ, Բ. Դրանն նշանակեալ պաշտօնակալի մը հետ՝ երէկ դարձաւ մայրաքաղաքս:

Արդէն ծանուցած եմք, Բ. Դրան և Պատրիարքարանի հեռագիրը քաշուած, և նոյն անցից ստոյգ, ու քանի մը պաշտօնակալաց խիստ պատժոյ արժանի ըլլալը նշանակուած է:

Հարկաւ այժմ այս մասին տեղեկագիր մ'ալ կը տրուի թէ՛ Բ. Դրան և թէ՛ Պատրիարքարանի:

Սոյ Վիճակէն բազմաստորագիր հանրագիր մ'եկեր է այս շաբթու Պատրիարքարան, որով աղբային վարչութեան կիսեմքն՝ զնիկողայոս եպիսկոպոս զրկել ի կաթողիկոսութիւն Կիլիկիոյ:

Նոյն ինքն նիկողայոս եպիսկոպոս Արմաշէն Պօլիս գալով՝ Պատրիարքարանէն պահանջեց վերաքննել այս խնդիրն, և թոյլ տալ որ Սիս երթայ. սակայն պատասխան տրուեցաւ թէ այս խնդիրն երեսփոխանական ժողովով լուծուած վերջացած ըլլալով՝ Քաղաքական կամ այլ ժողով չկրնար միջամտել:

Բայց ցաւալի է տեսնել, որ այս ընդարձակ վիճակը անօք ու անխնամ մընացած է. վասնզի Մկրտիչ Կաթողիկոս իւր պաշտօնն ու պարտաւորութիւնը չըկատարէր. և տակաւին պատասխանած չէ՝ վերջին անգամ Պատրիարքարանէն առ ինքն ուղղեալ հեռագրոյն, որում կոպասուի ժամէ ի ժամ՝ գիտնալու համար թէ տակաւին կպահանջէ՞ առաջարկեալ պայմաններուն գործադրութիւնը, որպէս զի ընդունի և վարէ կաթողիկոսական պաշտօնն:

Իրաւ է, որ վերջին հեռագրոյն քաշուելէն օր մը ետքը գիր մը յանձնուեցաւ Պատրիարքարանի, զոր գրած է Մկրտիչ Կաթողիկոս, և որով կեդրոնական վարչութեան դէմ խօսած է իւր պայմանաց մերժման համար. սակայն գիրն յունիս ամսոյ մէջ դրուած, և յանակնկալս նոյեմբերի սկիզբները Պատրիարքարանի յանձնուած ըլլալով՝ հարկ եղած է սպասել վերջին հեռագրոյն պատասխանին:

Սակայն դարձեալ ուշացաւ. ուստի պէտք է հեռագիրը կրկնել և անյապաղ պատասխան պահանջել. որովհետեւ անդին հարկը հաղարաւոր ժողովուրդ վայրկեան վայրկեան թշուառութեան է

Թշուառութիւն կերթայ, և գլխաւորապէս պատասխանատու է Պատրիարքարանը:

Ելեւմբ, թէ Մանչէսթըրի պատուարժան ազգայնոց կողմանէ հրաւեր կըլլայ դերձ. Տ. Մելքիսեդ վարդապետի Մուրատեանց, իրենց հոգեւոր հովուութեան պաշտօնն յանձն առնուլ, և միանգամայն կոչնակ անունով Հանդէս մը հրատարակել:

Նորին գերապատուութիւնն արժանի է այս հրաւերին, և կրնայ յաջողութեամբ կատարել առաջարկեալ պաշտօնները: Ուստի կցանկամբ, որ ընդունելով ժամ յառաջ երթայ ձեռն ի գործ արկանել:

Ազգային ժողովոյ մէջ երեսփոխաններէն Պէշիքեան էֆէնտի երէկ առաջարկեց, որ ազգային ժողովոյ վերաբերեալ ո՛ր և է տպագրական գործ այսուհետև ուղղակի մայր դիւանին ձեռքը ըլլայ, և այս ու ուրիշ ծախուց համար պէտք եղած գումարը մայր դիւանին տրուի, տարեգլխին ելլամոյց հոգաբարձութեան հաշիւ տալու պայմանաւ: Այս առաջարկութիւնը կընէ, որպէս զի ատենագրութեան և այլ գրութեանց տպագրութիւնը ժամանակին հասնի և անկարգութեանց առաջն առնուի:

Ժողովն նախաքննութեան զրկեց սոյն առաջարկութիւնը:

Հանրածանօթ գրավաճառ Գալաֆեան ազնիւ եղբայրներէն մին՝ Ահարոն էֆէնտի, որ ժամանակէ մը հետէ մտաւորական հիւանդութեան մը ենթակայ եղած էր, գժառղդաբար անհնար ըլլալով բժշկութիւնն՝ երէկ երեկոյ իւր մահկանացու կենաց ընթացքը կնքեց՝ 33 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ, ի մեծ ցաւ իւր սիրելի պարագայիցն և ամենայն բարեկամացն ու ծանօթից:

Յուդարկաւորութեան հանդէսը վաղը ժամը 7ին ատենները պիտի կատարուի Գուրուչէշմէի եկեղեցիէն, ուր փոխադրուած է չարաբաստիկ հանգուցելոյն մարմինը:

Մխիթարեան գերապատիւ Տ. Խորէն նորապսակ եպիսկոպոսն, վաղը Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ:

ԳՐԻՉ ԵՒ ՍՈՒՐ

ԽԲ.

ԱՌ. Պ. Ե. ԿԻՐՃԵԱՆ
27 Յուլիս, 1876

« Փունջ »-ի մէջ կը կարդամ այսօր ձեր սիրուն նամակ, և կը փութամ շնորհակալիքս յայտնել ձեզ, որ չքեղ ներգողներով կ'ոսկէղծէք առաջին գործս և « Ազգային դաստիարակութիւն »-ս:

Կը ցաւիմ որ անարժան եմ այդ փառաւոր համակրանքի, զի ես մի յետին գործաւոր եմ որ, հայ գրագէտների ստուար և քաջայաղթ բանակին մէջ կորած, կը գայ մի բրիչի հարուած տալ անցեալի ամբարտակին և կը մեկնի աննըշան: Այլ դո՛հ եմ տեսնելով որ դուք, ազնիւ պարոն, վարդեր կը սփռէք գը-

րական ասպարէզի փուշերին վրայ, որք ձեռքս արիւնով ծածկեցին և սիրտս խոցեցրով:

Եւ կը գրէք. « Անհուն հրճուանքս յայտնելի համար Պ. Չերազի, սոյն յոգուածի հրատարակումը խնդրեցի ազգային երկու խմբագիրներէ. խոստացան և չկատարեցին: » Լծ յոգուածիս մէջ, պատմեցի հայ դաստիարակների հալածանքն ընտրողական դպրոցին դէմ. դուք ալ կը պատմէք հայ խմբագիրների հալածանքն: Ապագայն պիտի հաւատայ՝ արդեօք երբ լսէ թէ դուռեցան խմբագրապետներ որք դժկամակեցան գիրքերիս ծանուցումն իսկ հրատարակել:

Սակայն, քանի որ կը յաւելէք. « Կ'աղաչեմ, մի՛ դադրիր գրելէ. թէ յարձակում կրես, մի՛ վհատիր. հայ երիտասարդութիւնը քեզ հետ մի է, » պիտի սպասեմ անխռով այն փրկարար թուականի ուր նոր սերունդն, իւր անարատ ավերի մէջ առնուելով հայ մամուլն, պիտի փշրէ ազգային կեանքի աւանդական շղթայներն, լոյս և ազատութիւն աւետելով երիտասարդ Հայաստանի:

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱՋ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պատերազմ պիտի ըլլայ, թէ՛ ոչ. — այս հարցումը կընեն այժմ երբ երկու հոգի իրարու քով գան. և այս մասին որոշ տեղեկութիւն մ'առնելու համար՝ ամեն ոք ձեռքն ինկած լրագրին բոլոր էջերը վեր ի վայր կընէ. բայց ի դերեկեղնէն ամենայն հետազոտութիւնք. այսու ամենայնիւ մօտալուտ պատերազմ մը հաւանակութեան երկիւղները՝ ընթերցողին մտաց մէջ որ յօրէ կսկսին սաստկանալ, երբ կկարդայ մանաւանդ վերջին օրերս՝ պատերազմական ահագին պատրաստութեանց լուրեր, ծանօթութիւններ ու տեղեկութիւններ:

Պատերազմ պիտի ըլլայ, թէ՛ ոչ. — տակաւին այսօր ալ կարելի չէ՝ ստորասական կամ բացասական պատասխան մը տալ այս մասին: Դեսպանաժողովոյ վերջնական արդեանց կապասուի. աւաստիկ սկսաւ նախապատրաստական նիստերն ընել այս ժողովն. քանի մ'օրէ հետէ զբաղեալ է՝ Բ. Դրան տրուելիք առաջարկութեանց ծանուցադիրն պատրաստել, և կյուսացուի թէ քիչ օրէն կառավարութեանց ներկայացուցիչք Բ. Դրան ներկայացուցչաց հետ բուն նիստերն պիտի ընեն ծովային պաշտօնատան մեծ դահլիճին մէջ: Քանի մ'օր այնպիսի լուրեր տուեցան, որովք կկարծուէր թէ Անգլիոյ ու Ռուսիոյ ներկայացուցչաց մէջ ո'ւէէ կերպիւ համաձայնութեան գոյանալն անկարելի եղած է, և թէ՛ դեսպանաժողովը չպիտի գումարի, և իւրաքանչիւր իւր տեղը դառնալով՝ անմիջապէս սուրն ու սուրին պիտի խօսին:

Հարկ է այս առթիւ դարձեալ տեղեկութիւն տալ՝ դեսպանաժողովոյն խորհրդակցութեան և որոշման ենթարկեալ խնդրոյն վրայ, որ Արեւելեան անունն ունի. խնդիր մը՝ որոյ համար կըսուի, թէ կառավարութեանց և ազգաց ոմանց համար կնշանակէ՝ օսմանեան երկիրն բաժանել կամ առաւելապէս սեղմել, և այս

նպատակը՝ գլխաւորաբար Ռուսիոյ կվերագրուի. և զոր այլք կյեղեղեն, օսմանեան երկրին մէջ բնակեալ քրիստոնեայ՝ կամ ոչ-մահմետական ազգաց ու ազանց վիճակին բարեօրոյն, և՛ երաշխաւորութիւն պահանջել անհրաժեշտ է ըսելով:

Եւրոպական ամեն կառավարութիւնք ամեն ջանք ու միջոց ի գործ կ'դնեն համոզել զիրար և զաշխարհ, թէ Արեւելեան խնդիր ըսելով՝ նպատակ ունին թուրքիաբնակ ոչ-մահմետականաց վիճակը բարեօրոյն և ապահովեալ տեսնել: Ռուսիա իսկ այս համոզումն գոյացնելու համար յայտարարութիւններ կընէ. բայց սա՛ տարբերութեամբ, որ նա իրեն համացեղ ժողովուրդները կ'մանաւորէ, անոնց համար միայն բարեկարգութեան ու բարեկեցութեան առաջարկութիւններ կ'մատուցանէ, ապահովութիւն ու երաշխաւորութիւն կուզէ, և առ այս՝ զինու զօրութեամբ հսկելու միջոցն ամենէն արդիւնաւորն կ'համարի. մինչդեռ, այլք ի կառավարութեանց՝ լաւ կ'համարին ըսել, թէ բարեկարգութիւնն առհասարակ ամեն հպատակ ազգաց համար անխոր անհրաժեշտ է:

Եւ Բ. Դուռը կպնդէ, թէ ինքն առաջադրած է՝ իւր շնորհներն ամենուն վերայ սփռել. սակայն ըլլալիք բարեկարգութեանց գործադրութեան ապահովութեան համար՝ ուրիշ կառավարութեանց ինչ միջոց առաջարկելն դեռ ուրոյակի չգիտցուիր. ըստ ոմանց՝ կառավարիկն ժամանակ մը սահմանել գործադրութեան համար, և այն ժամանակին լրանալէն յետոյ՝ պարտապատշաճ եղած ազդու միջոցն ի գործ դնել: Ահաւաստիկ, գլխաւորաբար այս կէտերուն վրայ պիտի ըլլայ դեսպանաժողովոյն խորհրդակցութիւնն ու որոշումը, և բնականաբար Տաճկաստան բնակեալ ժողովրդոց խորհող մասին խորին ուշադրութիւնը գրաւած է՝ մանաւորապէս առաջին կէտը, այսինքն՝ միայն Պուլղարիոյ, Պոսինոյ և Հէրսէքի սլաւ ժողովրդոց առանձինն արտօնութիւններ տալու առաջարկութիւնը, իբրեւ վարձատրութիւն յեղափոխութեան կամ գին արեան նոցա: Ահաւաստիկ. ո՛ւր որ յոյն կայ, գլուխ կվերցունէ. ամեն կողմանէ յուսկան ստորագրութեամբք ու կնիքներով ի հանրագրեր իրենց Պատրիարքարանը կը թափին, և Բ. Դրան կըտրուին՝ պահանջելու համար, որ երբեք որ'ևէ ժողովրդեան և ցեղի խտրութիւն չըլլայ, և ամեն շնորհ ու բարիք ընդհանրապէս ամեն հպատակ ազգաց տրուի: Միևնոյն խնդիրը մեր ազգին կողմանէ ալ կ'մատուցուի. և հրէայն իսկ՝ որ թուրքիոյ մէջ մեծ թիւ մը չունի՝ ձայնակից կըլլայ, իրեն օգնական ունենալով Խարայէլեան համաւար ընկերութիւնը՝ որում ո՛չ նուազ կարեւորութիւն կընծայեն եւրոպական կառավարութիւնք և Բ. Դուռը:

Կայսերական կառավարութիւնն հարկաւ ի պաշտօնէ պիտի հաղորդէ դեսպանաժողովոյն՝ ազգաց կողմանէ իրեն մատուցեալ այս հանրագրերն ու խնդիրները, և մարդասիրութեան ու արդարասիրութեան առաքինութիւններն ունենալ պարծեցող կառավարութեանց

կողմանէ կարեւորութիւն տրուելով՝ ըստ այնմ պիտի տան իրենց գիտողութիւններն ու որոշումը։ Կարժամանակ մը, որ այսպիսի խարութեանց դէմ բողոքներ չէին լսուեր ուրիշ հպատակ ազգաց կողմանէ։ սակայն այդ ժամանակն անցած է այժմ, մտքերն արթնցած են այժմ ու բաւական լուսաւորուած։ Ես անօթութենէ տառապիմ, ուրիշը կշտաւորի՞մ յապենայ։ Ես ալ միւսնոյն հօր որդին և հաւատարիմ ու հլու որդին ըլլամ, ու ամեն բարիքէ զուրկ ու անմասն մնամ, իսկ միւս որդին՝ իւր ստահակութեամբն իսկ՝ նախապատիւ հանդիսանայ և բարեօք ու պարգևօք լցուի։ այժմ, այո՛, այս առարկութիւնները կըլլան, և ո՛չ ոք ողջախոհ չկրնար հակառակիլ։ Թար կառավարութեանց ներկայացուցիչք՝ եթէ երբէք մարդասիրական գործ մը գործելու ելած են խղճի մօտք, անշուշտ կարեւորութիւն պիտի ընծայեն այս խնդրոյ, և չպիտի վարուին ի հաճոյս այս կամ այն կառավարութեան, և կամ յօգուտ միայն այս կամ այն ցեղին։

Բայց, բարեկարգութեանց անթերի գործադրութեան համար ապահովութիւն տալու և չտալու խնդիրը՝ բոլորովին Բ. Դրան անկէ է։ Ժողովրդոց խառնուելու գործը չէ։ Բ. Դուռը կրնայ կարգադրել այս կէտը, ինչպէս կապահանջեն պարագաներն ու պատիւը։ Կայսերական կառավարութեան կողմանէ այս մասին ըլլալիք առարկութիւնները անծանօթ են մեզ։ սակայն սա՛ միայն կը գուշակեմք, թէ իւր առարկութեանց գիտաւորն պիտի ըլլայ՝ յայտարարել որ անցեալ ժամանակաց մէջ խոստացեալ բարեկարգութիւններն անթերի գործադրելու անփոյթ կեցող վարչութիւնն այժմ կանգուն չէ, և նոր վարչութիւնը ինքնաբերաբար կաշխատի առհասարակ բարեկարգել ու անդորրել երկիրն, ու խտրել եւ երգմամբ հրատարակելով ամեն այն օրէնքներն և կարգերն ու կանոններն՝ որովք Եւրոպա զարգացած է և կղարգանայ։ և հաստատելով միանգամայն հասարակաց խորհրդարան, որով բազմաժամանակեայ քմահաճ վարչութեան յուղարկաւորութիւնը կկատարուի։

Կարծեմք, թէ այսպիսի յայտարարութիւններ պիտի ըլլան, և եթէ բաւական համարուին գեապանափողոյն առջև, խնդիրը դիւրութեամբ՝ կ'ըլլանայ։ և զօրք ու զէնք իրենց տեղերը դառնալով արիւն ու աւեր տեսնելու և լսելու գործադրութիւնը չեմք ունենար։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նոր հաստատուելիք ազգային ժողովոյ կանոնադրութիւնն աւարտած ըլլալով՝ Շուրայի-Տէվլէթի անդամներէն Բէմալ պէյ հինգշաբթի օրը օգոստոսի առ Սուլթանին մատոյց։ Նորին վեհափառութիւնը մեծ գոհութեամբ ընդունել, և ընտիր ձի մը՝ բոլոր սպաններովը մէկտեղ՝ Բէմալ պէյին նուիրել է։

Բ. Դրնէն հրաման ելեր է Պօլսոյ երեսփոխանաց ընտրութեան համար պէտք եղած շրջանակներն որոշելու, ընտրութիւններն ճշդութեամբ կատարելու, և

պաշտօնի վրայ գտնուողները չընտրելու համար։

Ազգային ժողովոյ կանոնադրութիւնը գաղղիարէնի կ'իթարգմանեն քանի մ'անձինք, օրոց մէջ է Օտեան վեհափառ Պրիդ օր էֆէնտի ալ։

Օգոստոսի առ Սուլթանն իմանալով, որ վախճանեալ Սուլթան Ապտուլ-Ազիզի ժամանակ Լոնտոն ապրպրուած Մէմուտհիյէ անուն ֆրեաթիին համար պէտք եղած վճարումներն ըստ պայմանադրութեան տրուած չըլլալով՝ գործարանապետը բողոքելու ելած է, - իւր անձնական դանձէն 120 հազար լիրա ղրկել է ծովային պաշտօնատունը, հրամայելով որ յիշեալ նաւուն շինութեան համար վճարուի, և շուտով աւարտելով մայրաքաղաքս բերուի։ Գործն աւարտելու համար միայն 80 հազար լիրա բաւական է եղեր։

— Պէշիքայի անգղիական նաւատորմին հրամանատարն անցեալները մայրաքաղաքս գտնուած ատենը, հարցուցեր են թէ թշնամի նաւատորմի մը կրնայ անցնիլ նեղուցէն։ և թէ՛ հրամանատարը ըսեր է որ անգղիական նաւատորմի միայն 3-4 նաւ կորսնցուցելով կրնայ անցնիլ։ Սակայն չկարծուիր, որ այս պատասխանը տուած ըլլայ, քանի որ քաջ գիտէ նեղուցին ամրութեանց դժուարամատչելի դիրքը։

— Հունգարիոյ մէջ օսմանցւոց համար համակրական ցոյցերն, ու հանգանակութիւնը կշարունակեն և կաւենան օր ըստ օրէ։ Ամեն օր պարահանդէսներ ու նուագահանդէսներ կը տրուին ինքնապատ օսմանեան զօրաց։ Ամենէն հետաքրքրականը սա՛ է, որ Հունգարիոյ տիկնայք և օրիորդք սկսած են վրան մահիկով կարմիր վզնոցներ կապել, և իբրև նորաձեւութիւն մը կընդհանրանայ ամեն կողմ։ Նուագահանդէսներուն մէջ նշանաւոր օրիորդք և տիկնայք յատկապէս կերգեն։

— Վազըթ կգրէ, թէ Յունաց Պատրիարքը այս տարի Ս. Անդրէայ տօնին Սերվիոյ համար սովորական եղած գահաբանական աղօթքները չէ ըրեր։

— Անգղիական ընկերութիւն մը՝ Ղօլօնէն Թրհալա, և անտի Եանեա երկաթուղւոյ շինութեան արտօնութիւն խնդրեր է, և այս խնդիրն այժմ Շուրայի-Տէվլէթի հասարակային շինուածոց բաժնին մէջ խորհրդածութեան առարկայ եղած է։

— Օգոստոսի առ Սուլթանն հրամայել է՝ բանակները ղրկել կայսերական փառին մէջ գտնուած հեծելու և կառաց ձիոց մէկ մասն։

— Ռուսական գեապանատան տրամադրութեան ներքեւ գտնուող շոգենաւուն նաւատորմը՝ երկուշաբթի Պէյիւթ տէրէ գեապանատան պարտիզին մէջ կըթուլիւն ընել սկսեր են։ Այն կողմերը գտնուող կայսերական նաւատորմին հրամանատարը լսելով՝ լուր ղրկել է թէ ժողովրդեան յուզման պատճառ կըլլայ։ Ասոր վրայ նաւաստիք դարձեր են շոգենաւը՝ դադարեցուցելով կըթուլութեան գործը։

— Թէքիրտաղ վաճառատան մը մէջ խահլէի պարկի մը մէջէն 3 հազար ղրուշ

կեղծ թղթադրամ գտնուելով՝ թղթադրամը առնուեր և վաճառականը բռնուեր է, շրջաբերութեան հանել աշխատելուն համար։

Անգղիոյ կառավարութիւնը Լոնտոն դառնալ հրամայել է՝ Պէշիքատ գտնուող անգղիացի բժշկաց։

— Բուսանիոյ իշխանութիւնը՝ իւր երկրէն քաղաքական լուրերու վերաբերեալ հեռագրոց քաջուիլն արգիլել է։

— Սերվիոյ ոստիկանութեան պաշտօնակալք՝ պուլղար փախստականներ ընդհակողութեամբ կալաց տանող աւստրիական շոգենաւը դացած, և փախստեայներն բռնի առած ըլլալով, Աւստրիոյ կառավարութիւնն այժմ ամենայն խըստութեամբ հատուցում կպահանջէ Սերվիոյ իշխանութենէն։

Անգղիոյ զինուորական լրագիրը գրած է։

« Երբ պատերազմ բացուի՝ Հնդկաստանի զօրքը արեւելք պիտի ղրկուի։ և ասոր համար այժմէն պէտք եղած պատրաստութիւնը կըլլան։ Այս զօրքը Մարթինի-Հանրի հրացաններով զինեալ պիտի ըլլայ։ 40 միլիոն փամիուշտի շինութեան հրաման եղաւ թնդանօթարանին։ ասոնց փոխադրութեան համար 40 հազար սնտուկ կպատրաստուի։ այս կարգադրութիւնը պիտի լրանայ 17 շաբթուան մէջ։

« Անգղիա որոշեց՝ պատերազմի հրատարակութիւն համարիլ, երբ ո՛ր և է կառավարութեան զօրք մը Բրուլ գետէն անցնի։ Պատրաստ է Պօլիս երթալու զօրքը։ Եթէ այնպիսի դէպք մը պատահի՝ մէկ շաբթուան մէջ շոգենաւները զօրքը պիտի փոխադրեն, և նաւատորմի զինալ ճամբայ պիտի ելնէ։

— Գերեաց առուտուրը խափանելու համար Անգղիոյ մէջ յատկապէս կազմեալ ընկերութիւնը մտադիր է եղեր, ծանուցագիր մը ղրկել Գերմանիոյ՝ Աւքստրիոյ և Ռուսիոյ կայսերաց, որ դեսպանաժողովոյն մէջ Տաճկաստանէն գերեաց առուտուրն ալ վերցունելու խնդրոյն վերայ խօսելու արտօնութիւն տան իրենց ներկայացուցչաց։

— Աւստրիոյ ծովային պաշտօնատունն հրամայել է, որ Դանուբի վրայ երթեւեկող բոլոր շոգենաւք Բէշթ ժողովուրն, և այսուհետեւ բեռ չընդունին։

— Իտալացի հազարապետ մը՝ Ռուսիոյ զինուորական ծառայութեան մէջ մտեր, և ասոր համար Ազեկսանդր կայսեր կողմանէ յատկապէս հրամանագիր մը ելեր է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Դեկտեմբեր 5

Քօնսոլիտէ	12-
Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինք Անգ. լիր.	2-36
Քրէտի » » Օսմ. »	2-12
Երկաթուղեաց » » ֆր.	51,
Թրամուէյ » » լիր.	1-60
1865ի փոխառութիւն » ֆր.	60-
1865ի » » »	61
1869ի » » »	54
1872ի » » »	19-50

ԴԻԱՄՔ, Օսմ. լիրան 100 էն

Մէճիտիյէ	104-20	Բուսիոյ բօլ	88-20
Մէթալիք	110-20	Գաղղ. լիրա	87-58
Պղինձ	150-	Անգլ. »	110-
Թղթադրամ	122-20	Դիմից	51-20

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԻՐԻ

Ասաքիրի շահանէ էրդագ. անպարընա հէման թէսլիմ օլունմագ. վէ պահասը մագպուզ սէնէտի վիրուտինտէ մէթալիք եանի գայիմէ օլարագ, պէրվէճէի փէ- շին վէրիլմէք իւզէրէ լուզումի օլան օն պին գըլէ Պիքա շէքէրինին պէհէր գըլէսի սէքիզ զրուշա օլարագ, թալի- պի էօհտէսինտէ օլուպ, քեանուէն էվ- վէլը բուսինին տէօրտիւնիւ ճումմա էր- թէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրի- լէճէյինտէն իթասընա թալիպ օլանլա- րըն եէվմի մէգըիւրտէ տարը շուրայի ա- քէրիյէ կէլմէլէրի :

1 Գեանուէն էվվէլ 1876

Պապը Սէրասքէրի

Պէյքօզ քէօսէլէսի փարչասը, գըլէ ալթը պին, պէհէր գըլէսի եէտի զրուշ, Եալլը վաթգա փարչասը, գըլէ օն պին պէհէր գըլէսի իքի զրուշ :

Պիւթին Եալլը քէլի տէրիսինտէն սաթիլիան փարչասը, գըլէ պէշ պին, պէհէր գըլէսի տօքսան փարայ :

Մէշին փարչասը, գըլէ տէօրթ պին, պէհէր գըլէսի իքի զրուշ իկիրմի պէշ փարայ :

Գէօսէլէ գըրիւնթը փարչասը, գըլէ իւշ պին, պէհէր գըլէսի իքի զրուշ օ- թուզ փարայ :

Պէյքօզ տէպպաղլիսանէսինտէ միւթէ- րագիմ օլուպ, ֆիրուսթ օլունմագը մուգատտէմա իլան օլունման պալատէ մուրագգամ պէշ գալէմ փարչա վէ գըր- փընթըլար ֆիլյաթը մուրագգամալէրի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, քեա- նուէն էվվէլը բուսինին ալթընճը փաղար էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրի- լէրէք ֆիրուսթ օլունմագընտան, իլթիրասընա թալիպ օլանլարըն եէվմի մէգըիւրտէ տարը շուրայի աքէրիյէ կէլմէլէրի :

1876 Գեանուէն էվվէլ 2

Պապը Սէրասքէրի

ԲՆԱԿԱՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՆ ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆ

Դաստիարակութեան Ժանկանց

Կաթէ կտրելէն մինչև 7 տարեկան հասակը

Ի ՊԵՏԱ ՄԱՐՅ

Թարգմանեաց Օր. Գ. Գեորգիան

Թէ ինչպէս պէտք է կերակրել, հագուե- ցընել, դաստիարակել մանուկը իւր այս եօթն- ամեայ ժամանակին մէջ, որմէ կախում ունի իւր բոլոր ապագայն, այս է ահա գրքուկիս նը- պատակը, որով և արժանի իւրաքանչիւր մօր ձեռքը գտնուելու : 60 երեսէ կը բաղկանայ և կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 8, Ս. Ղ. և Եաղմաճեան զրատունը :

Գին 23 սանդիմ

Պ Է Ր Պ Է Ր Ե Ա Ն

ՊԱՍԱՐԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Մաքուր և հաստ թղթի վրայ գեղեցիկ տը- պազրեալ, կաղմեալ, և 130 պատկեր պարու- նակող գեղեցիկ դասարան մ'է, մանր տղա- յոց ընթերցանութեան ուսման խիստ յարմար : Հատը 40 փղէ, և վարժարանաց համար 100 ին 10 ղեղի կըլլայ : Կծախուի Կ. Պօլիս Սուլ- թան-համամ Զարդարեան գործարանը, թ. 14, և բոլոր գրազանաւաց քով :

Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՅ

ԳԻՇԵՐՈԹԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՅԱՐՄԱՇ

Անցեալ օգոստ. ամսոյ 18րդ օրն վարժարա- նիս արձակուրդի օրերն աւարտեալ ըլլալով՝ աշակերտներն դարձած են և արդէն դասուց աւանդումն իսկ սկսուած է :

Այն ծնողաց կամ որբերու խնամակալ մար- դասէր բարեբարաց որ իրենց զաւակները կամ որբը վարժարանիս խնամոց յանձնել կուզեն կը յայտարարեմք թէ՝

Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՅ գիւղերօթեայ վարժարանս յառաջագէմ վարժարաններու մեթոտով կանո- նաւորեալ խիստ բարեկարգ վարժարան մ'է :

Կ. Պօլիս և այլ քաղաքներէ փոքր ինչ հե- ռաւորութիւնը թէև ոմանց համար անհաճոյ թուի, սակայն կերպ մը բարիքէ ծնողաց աչ- քէն և դրօսալից վայրերէ հեռի անփոփ և ան- զբաղ մտօք միայն ուսման պարապելու կողմանէ :

Ուսմանց տեսակներուն ամենը, նկարչու- թեան ամեն ճիւղերը և լեզուներէն երեք մի- այն, հայերէն, գաղղիերէն և տաճկերէն կա- ւանդուին, բայց ոչ բնաւ վերի վերոյ կամ թերի :

Ամեն ուսանելի առարկայից համար, ընտիր և յաջողակ դասատուներ կան :

Աշակերտաց կեանքն և առողջութիւնը խը- նամով պահպանելու համար վարժարանս իւր մէջ յատկապէս մշտնջենաւոր բժիշկ կպահէ վկայեալ և յաջողակ, և բաւականաչափ դեղա- րան :

Աշակերտին տարեկան թուակն է 52 լիրա օսմանեան որոյ մէջ են, երթեկութեանց թըղ- թատարութեանց և սովորական ազանեկեաց ծախքէն զատ, ուրիշ բոլոր ծախքերը :

Արձակուրդի կամ պարապոյ օրերը բոլոր տարին միայն մէկ ամիս է և ո'չ բնաւ աւելի :

Միշտ բաց է և բաց պիտի մնայ վարժա- րանս : որ ատեն որ ուզեն՝ ազատ են ծնողք կամ բարեբարք իրենց զաւակները կամ սաները տալու :

Որոնք որ աշակերտ պիտի զրկեն մեզ՝ պէտք է կամ Պօլիս ֆունը լրագրոյ արտօնատէր մեծ. Համբարձում էֆ. Ալաճանճեանի հետ տեսնուին (Ալաճան-համամ Խանը Խալիլ թիւ 19) և կամ հոս մեզի հետ թղթակցին :

1876 սեպտ. 1

Խորեն Եպիսկ.

Ի վախ 2. Ս. Աստուածածնի

յԱրմաշ

ԱՌ ՄԱՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԵՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաճամի քիւ. 77

ԵՆ

Կ. Պօլիս Կամուրջի հրապարակը քիւ. 1—2

Եւրոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յա- րաբերութեամբ կապուած, և իւր դեղորէից ընտրութեամբն և գնոց չափաւորութեամբ հըռ- չակուած :

Միակ մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քի- միագէտին շինած Զ. Լաֆլէն, որոքփրիկ արէ

տղայոց, տկար կաղմ ունեցող և հիւանդութե- նէ ապաքինելոց միակ սննդարար ուտելիքէն համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն դը- խաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած :

Հոն կը գտնուի նաև .

Գոթիս (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտըու- ուի :

Սիւլֆաթ Գիլի, դուտ և մաքուր, Բէլ- թիէ, Տիւպօք, Ժօպսթ և Էվանս Լէդէ ճար- տար քիմիագէտներէն պատրաստուած :

Զլան Խալ, դուտ, Գրիսթիանայի Բէթէր Մէլլէրի գործարանէն ելած :

Երէրթէ (հինալիպ) Խահուէ, Լուտիլիս- պուրիլի Հ. Ֆրանք գործարանէն ելած ստամոք- սի ուժ տուող և ակորժակ բացող, որ հա- սարակ խահուէի հետ խառնելով՝ գինը մեծա- պէս կիջեցնէ՝ առանց համն ու հոտը փոխելու :

Արոտարանս սառնոց ամեն ժամու մէջ :

Տէֆէնի Զուր, մաղերու անփրկելի ներկ :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈՂՈՒԻԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւո- րութեանց հետքերը : Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաք- րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա- ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ : Իւր դեղական մեծ ազդեցու- թեամբը սրտախառնութիւն, կուժուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մար- սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք- րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա- պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական շիրքը կը գտնուի :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԻԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե- լու մասին ունեցած պայտամական յատկու- թեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց- կեղ (չերիփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կուանան. օգտակար է նաև հարբախի, հաղի, սրտի բարտխման, մանաւանդ օգագաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան : Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սրբաճա) հիւանդու- թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը զիմազրաւէ :

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կող- մերը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը ծախուի :

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հե- ղինակն տղթոր Հոլլօուէի Ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 555 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈԽՆՁԻ

- 1.—Փունը 2ՈՐԵՔԵՄԵԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :
- 2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մալրա- քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ դաւա- ռաց համար :
- 3.—Վէց և երեք ամսոց համար ալ բաժա- նորդ կընդունուի :
- 4.—Տեղական ու դաւառական թղթատա- րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
- 5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ա- մեն Հայ գրաւաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով :
- 6.—Մանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճանճեան, Կ. Պօլիս Ալաճան-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ թիւ 19 :

ՏՆՅՈՐԷՆ ԵՆ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳԻ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՆ ԸՆԿԵՐ Բիգա փաղա խան քիւ. 3